

Portades romàniques

La portada del monestir de Ripoll és una de les obres mestres de l'escultura romànica a Catalunya Foto: ARXIU.

Del 24 al 27 de novembre, la societat Amics de l'Art Romànic, filial de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), va organitzar a Barcelona i a Ripoll un congrés internacional sobre les portades romàniques a la península Ibèrica, en què es van sentir moltes novetats i puntualitzacions.

La societat Amics de l'Art Romànic és una de les més antigues filials de l'IEC. Edita la prou coneguda revista *Lambard. Estudis d'art medieval*, que té un prestigi consolidat. Ara la societat acaba d'iniciar una nova etapa presidida per la professora Francesca Español, una

medievalista de renom. El congrés marca la línia d'aquesta nova fase de la societat, que té com a missió promoure els estudis i mantenir un caliu d'aficionats cultes amb vocació.

Les portades esculpides o pintades són una de les realitzacions més emblemàtiques del romànic. La decoració monumental dels temples cristians, sobretot a l'exterior, no deixava de ser el missatge que l'Església volia transmetre als feligresos com a ordenadora de la vida social de l'època. El conjunt figuratiu representat a les façanes romàniques venia a ser, en definitiva, la síntesi de la doctrina cristiana i de la manera com l'Església concebia l'ordre del món.

Protector simbòlic de l'entrada, el pòrtic pot adoptar la forma d'un arc de triomf o la d'un baldaquí que reposa sobre columnes. Els pòrtics de les esglésies romàniques s'utilitzen com a marc apropiat per celebrar-hi cerimònies religioses, judicials, o simplement cíviques. Al llarg del segle XII, els escultors romànics prossegueixen una gradual conquesta de la façana destinada a convertir-se en una gran pàgina d'escultura monumental amb formes diverses. Algunes façanes reproduïxen una visió repartida a tot el frontispici. L'ornamentació no es concentra només al timpà, sinó que es converteix en una composició complexa, feta d'imatges particulars subordinades a un sentit general. La idea de plasmar a la façana una decoració monumental no constitueix una novetat pròpiament romànica, ja que alguns monuments, com ara l'antiga basílica de Sant Pere de Roma o la de Porec, a Croàcia, ja havien mostrat aquest camí mitjançant tècniques pictòriques o de mosaic.

Els artistes romànics recorren àmpliament a l'antiguitat, a les fórmules dels arcs de triomf o de les portes de les ciutats, per trobar models monumentals i per solemnitzar l'entrada d'aquesta Jerusalem celestial, aquesta ciutat santa que és l'edifici de l'església.

La pintura jugava un paper essencial en les façanes, ja que desplega imatges

sobre el mur nu o dóna color a les escultures. A vegades, durant el segle XII, s'afegia a una església del segle XI una façana espectacular esculpida, com ara a Santa Maria de Ripoll, en què la paret frontal de l'església del primer romànic (darrera de l'actual) va ser un mur pintat amb un riquíssim programa iconogràfic.

A la façana del monestir de Ripoll s'ofereix una arquitectura molt elaborada, com ara la divisió en tres nivells de la façana, típica dels arcs de triomf antics, les columnetes d'angle o altres elements formals com el sòcol. De Ripoll, cal destacar-ne també el fris superior, que s'imposa amb les representacions del cel, del més enllà i dels benaurats, i els dos nivells intermedis, el de personatges grans i el d'històries èpiques i bíbliques, aquí representades de manera contínua. A la part baixa, les figuracions entronquen amb el món terrestre, de cada dia, la terra viscuda i sofrida, en un contrast ple de força i serenor.

El segle XII no és només el segle del màxim apogeu de l'art escultòric a les façanes de les esglésies romàniques, sinó que aquest segle defineix també el pas del romànic ple al gòtic, un canvi que no serà sentit ni seguit de la mateixa manera a totes les regions.

Així, per exemple, mentre que basíliques com la de l'abadia de Saint-Denis o la catedral de Chartres adopten ràpidament l'escultura gòtica, d'altres, com ara a Ripoll, Vic, Sant Joan de les Abadesses o Sant Pere de Rodes, continuaran reformulant i millorant els elements del romànic. Són dues sensibilitats artístiques del segle XII, que no es rebutgen o s'oposen, ans al contrari, es complementen.

Publicat a:

-Avui 14-12-2010 Pàgina 35

Font del document:

http://www.elpunt.cat/noticia/article/5-cultura/19-cultura/344607-portades-romaniques.html?piwik_campaign=rss&piwik_kwd=mesCultura&utm_source=rss&utm_medium=mesCultura&utm_campaign=rss